

A PSZICHOLÓGIAI IMMUNITÁS KUTATÁSÁNAK SZEREPE A SZAKKÉPZÉS MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSÉBEN

Bredács Alice
PTE Művészeti Kar

B2

Kulcsszavak: szakképzés; pszichológiai immunitás

A tanárok szerint a szakképzésben a tanulók tudása, neveltségi szintje, teljesítménye egyre gyengébb. Főleg a szakiskolákból jelzik vissza, hogy a tanulók érdektelenek, nincs kitartásuk, önkontrolljuk, önismeretük gyenge. A vizsgált csoportok és kontrollcsoportok pszichológiai immunitásának (PI) – keresztmetszeti és fejlődési profiljainak – elemzése alkalmas a szakképzés módszertani megújítására, valamint az eredmények beépítésére a szakmai tanárképzésbe. A PI egy megelőző, védő, mozgósító rendszer. Funkciója a stresszel való megküzdés és a tanulási hatékonyság növelése. 16 faktora egymással dinamikus kölcsönhatásban álló alrendszereket képez (Megközelítő-monitorozó, Mobilizáló-alkotó-végrehajtó és Önszabályozó). Kutatási kérdéseink a következők voltak: Az általános és a középiskolás korosztályok között kimutatható-e a PI alapján szignifikáns különbség? A középiskolai iskolatípusok szerinti csoportokban vannak-e jellemző különbségek a PI főértékeiben és faktorértékeiben? Van-e csak a szakképzésre jellemző specifikus PI-profil? Vannak-e olyan faktoreredmények, amelyek – hasonlóságuk miatt – inkább a vizsgált korosztályt jellemzik és kevésbé az adott iskolatípusba járókat? A kutatásban 534 diák vett részt: 94 általános iskolás, 440 középiskolás (100 szakiskolás, 186 szakközépiskolás, 120 gimnazista, 34 művészeti középiskolás). A kutatás során a PI Kérdőív Junior változatát (Oláh, 1999) alkalmaztuk. Az eredmények alapján a PI fő- és alrendszereinek értékei nem különböznek szignifikánsan az iskolafokokozatok mentén, az adatok az önszabályozás visszaesését mutatják. Az iskolatípusok csoportbontásában a PI fő- és alrendszereinek értékei a művészeti képzésben és a szakképző iskolákban alacsonyabbak, mint a gimnáziumokban és a szakközépiskolákban. A faktorértékek sajátos csoportmintázatot mutatnak, de van néhány korosztályra jellemző érték is (pl. a személyes megküzdési értékek a csoportokban magasabbak, mint a társasok, a korosztályt jellemzi az alacsony koherenciaérzés és az impulzivitáskontroll). A fő különbség a csoportok között az öntiszteletben van, ami azzal függ össze, hogy mekkora az elvárás a diákokkal szemben az adott iskolatípusban. A szakképzésben felértékelődik a nevelés. A szakképzés fejlesztésének kívánatos irányát azok a faktorok mutatják, ahol alacsony vagy visszaeső eredményeket kaptunk. Ugyanakkor a tanárok nem preferálnak minden PI-faktort egyformán, például nagyra értékelik a kitartást és a szociális kompetenciát, de az optimizmust és a koherenciaérzést kevésbé. A vizsgálatból kiderül, hogy nem minden faktorérték fejleszthető jól a vizsgált életkorban. A középiskola iskolatípusaiban az összetett célrendszerrel és a nagy terheléssel a tanulók nem tudnak egyértelműen megküzdni. Az iskolákban az indokolatlan pszichés terheléseket csökkenteni kell, helyettük a tanulói tulajdonságok pontosabb megismerésére alapozott nevelési-oktatási módszereket szükséges bevezetni.